

«Наша Парафія»

Парафія святого Архистратига Михаїла, Київ, Пирогів

[Бібліотека](#) >> [Культура, наука](#) >>

Леопольдові Ященку сповнилося 70

Микола Кагарлицький, письменник

Ким був Леопольд Ященко для України вчорашньої — уярмленої, беззахисної, топтаної і гнобленої? Ким він є для України нинішньої, ніби вже незалежної, соборної? І що для нас отой «Гомін», організований у найтяжчий період життя, — мордований, гнаний, але воскреслий до життя разом із його творцем?

... Я ніколи не забуду веснянок 1969 року на галявині Дніпровських схилів поблизу садиби-музею Івана Макаровича Гончара. Заплющу очі — і бачу молодий гурт хлопців і дівчат, що пригощав нас, глядачів, танцями, піснями. У колі — Ніна Матвієнко допікає закоханому в неї без тям Петрусеві Гончару:

Ти думаєш, мій Петрусю, що тебе кохаю, —

Я такими драпаками хату вимітаю.

А хор весело, задержувато їй підспівував:

Катерино, відчини-но, Катерино, встань-но,

Дай ми їсти, дай ми пити, як то буде файно...

Тоді, 1969 року, я й дізнався, що цей хор організував Леопольд Ященко ранньої весни, коли його, перспективного науковця з Інституту мистецтвознавства, фольклору та етнографії АН УРСР, викинули з роботи тільки за те, що він поставив свій підпис під листом, адресованим ЦК КПРС та Радянському урядові з приводу політичних судових процесів на Україні і в Росії. Його прізвище стояло поряд із прізвищами Сергія Параджанова, Михайла Брайчевського, Михайлини Коцюбинської, Віктора Некрасова...

Коли Ященко розпочав репетиції хору «просто неба», його дружина, нині відомий етнограф Лідія Орел лягла в лікарню, і то на тривалий час, а на руках у Леопольда лишилося двоє малих синів — Іван і Тарас. Родина (з тещею) мешкала в одній кімнатці. Ще вчора в Леопольда були такі перспективи! Видавали його книжки, статті з проблем фольклористики друкували в усіх газетах і журналах — і враз усе обірвалося. Нагально, раптово, жорстоко. А міг же написати покаянну (завчасно заготовлену органами КГБ спеціально для нього!) — і його поновили б на роботі, він зайнявся б улюбленою працею... Не зробив упокореного жесту — совість не дозволила, прирік себе на животіння, і то не на рік, не на два — на десятиліття. Себе і свою родину!

І ще такий факт із його біографії. Здається, це було 1971 року, після того, як хор «Гомін» офіційно заборонили. Ященка як безробітного, за вказівкою КГБ, викликали до «біржі праці», ганьбили там, шпетили, а потім кинули в камеру попереднього ув'язнення (КПУ) — був такий «заклад» на вул. Січневого повстання. Приїхала Лідія Григорівна з відрядження — а Леопольда нема. Мати в плач, розповіла, як три люципери забрали зятя, який у житті й kota не зобидив, — і ось два дні від нього ні слуху, ні духу. Лідія Григорівна кинулася до Георгія Майбороди — відгукнувся на біду, з'ясував, де Ященко. І ось вона з двома дітками біжить до нього в те КПУ, кидається йому в обійми, а Леопольд Іванович: «Лідусю, а нотного паперу не забула мені взяти?»

Після цього випадку я вже не дивуюся, коли бачу Леопольда Івановича на вулиці, в метро, в тролейбусі з сопілкою, одреченого од суєтного світу, усамітненого з улюбленою мелодією. Він асоціюється в моїй уяві з Лесиним Лукашем із «Лісової пісні» і з крила тою фразою Мавки: «Я маю в серці те, що не вмирає». А має Леопольд Ященко в серці своїм НАРОДНУ ПІСНЮ — вічну, незнищенну,

нездоланну. Його разом з нею ламали, але не зламали, топтали, та не затоптали, бо хіба можна вбити пісню?!

Один Бог знає, як жив Леопольд Іванович від 1971 до 1985 року, як вижив, зберіг свою душу чистою і незаплямованою, зберіг пісню, наче смолоскип. Мабуть, пісня була такою всесильною, що дала йому сили все витримати — і лишитися МИСТЦЕМ, ЛЮДИНОЮ, ГРОМАДЯНИНОМ УКРАЇНИ.

І в другій половині 80-х йому і його хором «Гомін» жилося ой, як нелегко! Кожне свято веснянок, Івана Купала коштувало нервів, здоров'я. Інший би плюнув на все і пожив для себе. Леопольд Іванович не міг і не вмів жити для себе — він живе для ПІСНІ і нею утверджує нашу духовність.

Я часто думаю навіть таке: чи здобули б ми незалежність, якби не був із нами щодень Леопольд Яценко зі своїм хором «Гомін», що виступає на всіх київських площах, у концертних залах, утверджуючи в наших серцях і «Ще не вмерла Україна», і «Молитву» Лисенка, і «Червону калину», і ... Та хіба можна перелічити патріотичні пісні, які подарував нам Маєстро Яценко, воскрешаючи в українцях Україну?!

А хто в Києві не знає й не співає авторських пісень Леопольда Яценка, як от: «Покинуті оселі», «Гей, Україно», «Воскресни, Україно», «Що по морю, морю синьому», «Високо мій сусід плоти погородив»...[Були його пісні й у «Вірі» — Ред.].

Я вірю в день прийдешній Яценка: він для України — пісенний смолоскип, але не манірний, тонко відгранений, а немов із грубо обробленого й важкого каменю, що дихає первозданністю. І сам Яценко — велика дитина природи, довірлива і незахищена, як і наша страдниця пісня. Такій пісні віриш.

Я часто кажу собі: о, цей дивний, незбагнений Леопольд Яценко! О, цей найнародніший із народних хор «Гомін»! Ну, як же ми жили б без вас духовно?!

■ Оpubліковано: 01.02.2012.